

Alexandre Dumas

Traja mušketeri

po dvadsiaticich rokoch

D.Orys

Alexandre Dumas
Traja mušketeri po dvadsiatich rokoch

Z francúzskeho originálu Alexandre Dumas, *Vingt ans après*,
preložil Vladimír Dudáš, verše preložil Pavel Bunčák.

Zodpovedná redaktorka Oľga Vyhliadalová
Grafická úprava a návrh obálky Anna Golianová
Ilustrácie shutterstock

Vydalo vydavateľstvo D.Orys, s.r.o., Bratislava v roku 2017
ako svoju 2. elektronickú publikáciu. Prvé elektronické vydanie.

Všetky práva vyhradené.

ISBN 978-80-972531-2-7 (epub)
ISBN 978-80-972531-3-4 (mobi)
ISBN 978-80-972531-4-1 (pdf)

Slovak edition © D.Orys, 2017
Translation © Vladimír Dudáš (dedičia), 2016, Pavel Bunčák (dedičia)/LITA,
2016

Alexandre Dumas

Traja mušketieri

po dvadsiatich rokoch

D.Orys

2017

Prvý diel

1

I. Richelieuov príznak

V jednej miestnosti Kardinálskeho paláca, ktorú už poznáme, za stolom s rohmi z pozláteného striebra, za kopou papierov a kníh, sedel akýsi muž s hlavou v dlaniach.

Za ním bol veľký, dočervena rozpálený kozub, v ktorom sa horiace poľená zošmykovali po širokých pozlátených podstavcoch. Plameň zozadu ožaroval nádherné šaty zamysleného muža, spredu ho zase osvetľoval stojan so sviečkami.

Pri pohľade na červenú reverendu a bohaté čipky, pri pohľade na bledé čelo zvráštené od premýšľania, pri pohľade na pustotu pracovne, ticho predsieni a odmeraný krok stráží na chodbe sa človeku mohlo zdať, že v miestnosti ešte stále sídli tieň kardinála Richelieua.

Žiaľ, v skutočnosti to bol naozaj už len tieň tohto veľkého muža. Oslabené Francúzsko, zneuznaná kráľova právomoc, silní a odbojní veľmoži, nepriateľ, ktorý prekročil hranice, to všetko svedčilo o tom, že Richelieua už niet.

Čo však najlepšie dokazovalo, že červená reverenda už nie je reverendou starého kardinála, boli nielen chodby bez dvoranov a nádvorí plné stráží, ako sme už povedali; bol to výsmech, ktorý z ulice vnikal cez okná do miestnosti, výsmech celého mesta, spriahnutého proti ministrovi. A boli to výstrely, ktoré sa podchvíľou opakovali v diaľke, no našťastie leteli naverímboha, bez akéhokoľvek cieľa, len preto, aby ukázali garde, Švajčiarom, mušketerom i vojakom okolo Kráľovského paláca, ktorého názov sám zmenil na Kardinálsky palác, že aj ľud má zbrane.

Tým Richelieuovým príznakom bol Mazarin.

Lenže Mazarin bol sám a cítil sa slabý.

„Cudzinec,“ šepkal si, „Talian! To je ich zbabelé heslo! Pod týmto heslom zavraždili, obesili a rozštvrtili Conciniho, a keby som im dovolil urobiť, čo chcu, zavraždili, obesili a rozštvrtili by aj mňa, hoci ja som im neurobil nikdy nič zlé okrem toho, že z nich trochu žmýkam peniaze. Hlupáci! Neuvedomujú si, že ich nepriateľom nie je Talian, čo hovorí mizerne po francúzsky, ale skôr tí, čo vedia hovoriť krásne slová čistým a dobrým parížskym prízvukom.“

„Veru, veru,“ pokračoval minister s jemným úsmevom, ktorý tentoraz na bledých perách pôsobil veľmi cudzo, „áno, váš krik

mi hovorí, že osud obľúbencov je neistý. Ak to však viete, mali by ste vedieť aj to, že vôbec nie som obyčajným obľúbencom, a oni ma nezlomia, ako by si to želali. Nepozorujú, že pri večnom výkriku: ‚Preč s Mazarinom!‘ ich nútím, aby radšej kričali: ‚Nech žije pán de Beaufort‘ alebo ‚Nech žije pán Princ‘ alebo ‚Nech žije parlament!‘. Nuž a pán de Beaufort je vo Vincennes, pán Princ pôjde dnes-zajtra za ním a parlament...“

V tom okamihu kardinálov úsmev nadobudol nenávistný výraz.

„Nuž dobre, parlament... uvidíme, čo urobíme s parlamentom; máme Orleánsa a Montargisa. Och, doprajem im čas a tí, čo začali kričať: ‚Preč s Mazarinom!‘ budú nakoniec kričať: ‚Preč so všetkými, preč s jedným po druhom!‘. Richelieu, ktorého nenávideli, kým žil, a o ktorom stále hovoria, odkedy je mŕtv, bol menej ako ja, lebo ho niekoľko ráz vyhnali a on sám sa ešte väčšmi bál, že ho vyženú. Mňa kráľovná nikdy nevyženie, a ak budem musieť ustúpiť ľudu, ustúpi so mnou, ak ujdem, ujde aj ona, a potom uvidíme, čo urobia rebeli bez svojej kráľovnej a bez svojho kráľa. Och, keby som len nebol cudzincom, keby som len bol Francúzom, keby som len bol šľachticom!“

Situácia bola naozaj ťažká a tento deň ju ešte viac skomplikoval. Mazarin, večne hnaný špinavým lakomstvom, ničil ľudí daňami a ľud, ktorému sa usilovali vštepiť trpezlivosť hlukom dosiahnutých víťazstiev, sa presvedčil, že vavríny nie sú mäsom na obživu, a už dávno začal reptáť.

Ale to ešte nebolo všetko, lebo ak reptá len ľud, kráľovský dvor obklopený meštianstvom a šľachtou to nepočuje. Mazarin bol však taký neopatrný, že sa pustil aj proti úradníctvu. Predal dvanásť dekrétov kráľovskej rady, a pretože hodnostári zaplatili za svoje hodnosti priveľa a rozmnožením o dvanásť nových kolegov cena úradu klesla, starí hodnostári sa spojili, prisahali, že už nestrpia rozmnožovanie hodností a odolajú akémukoľvek prenasledovaniu kráľovského dvora. Sľúbili si navzájom, že ak by niektorý z nich pri tejto vzbure prišiel o hodnosť, zložia sa a vyplatia mu toľko, koľko za ňu zaplatil.

A teraz sa pozrime, čo sa na týchto dvoch stranách zomlelo:

Siedmeho januára sa zhromaždilo vyše sedemsto parížskych obchodníkov, ktorí sa vzbúrili proti novému poplatku, čo sa mal vyrúbiť majiteľom domov. Toto zhromaždenie vyslalo desaťčlennú deputáciu za vojvodom Orleánskym, ktorý sa

podľa svojho starého zvyku hnal za popularitou. Vojvoda Orleánsky ich prijal, a oni vyhlásili, že sú rozhodnutí neplatiť tento poplatok, aj keby sa mali brániť so zbraňou v ruke proti kráľovským vykonávateľom, ktorí by ho prišli vyberať. Vojvoda Orleánsky ich veľmi pokojne vypočul, dal im nádej, že sa to nejako zmierni, prisľúbil im, že sa o tom pozhovára s kráľovnou a prepustil ich so zvyčajným slovom princov: „Uvidíme.“

Deviateho zase prišli za kardinálom štátni radcovia. Jeden z nich, ktorý hovoril za všetkých, začal tak rázne a odvážne, že sám kardinál sa nad tým začudoval, ale prepustil ich tiež so slovami, že sa uvidí.

A aby „sa uvidelo“, bola zvolaná rada a poslali po hlavného intendanta financií Emeryho.

Ľud Emeryho nenávidel predovšetkým preto, že bol hlavným intendantom financií, a každý hlavný intendant financií musí byť v nemilosti, a potom, musíme priznať, aj preto, že si tak trochu sám zapríčinil, aby ho nenávidel.

Emery bol synom lyonského bankára Particelliho, ktorý si po bankrote zmenil meno na Emery. Kardinál Richelieu v ňom vybadal veľké finančné vlohy, predstavil ho kráľovi Ľudovítovi XIII. ako pána Emeryho, a pretože ho chcel dať vymenovať za intendanta financií, hovoril o ňom len samé dobré veci.

„Výborne,“ povedal kráľ, „som rád, že na miesto, ktoré si vyžaduje čestného muža, navrhujete pána Emeryho. Donieslo sa mi, že tam tlačíte toho naničhodníka Particelliho, obával som sa, že budete silou-mocou chcieť, aby som ho prijal.“

„Sire,“ odvetil kardinál, „vaše veličenstvo môže byť pokojné, Particelli, o ktorom ráčite hovoriť, bol obesený.“

„Á, o to lepšie!“ zvolal kráľ. „Pre nič za nič ma nevolajú Ľudovít Spravodlivý.“

A podpísal nomináciu pána Emeryho.

Išlo o toho istého pána Emeryho, ktorý sa stal hlavným intendantom financií.

Poslali poňho v ministrovom mene, a on pribehol celý bledý a vydesený, vraviac, že na námestí du Palais mu takmer zavraždili syna: dav mu vyčítal luxus jeho manželky, ktorá mala apartmán potiahnutý červeným zamatom so zlatými strapcami. Bola to dcéra Nicolasa Le Camusa, kráľovho tajomníka v roku 1617, ktorý prišiel do Paríža s dvadsiatimi librami a ktorý si vymienil rentu štyridsaťtisíc libier ročne, a ďalších deväť miliónov rozdelil medzi svoje deti.

Emeryho syna takmer udusili. Jeden zo vzbúrencov totiž navrhol, aby ho stískali dovtedy, kým nevráti zlato, ktoré prehltol. Rada v ten deň nerozhodla o ničom, pretože táto udalosť príliš zaujala myseľ hlavného intendanta, aby mohol slobodne myslieť.

Na druhý deň napadli aj prvého prezidenta Mathieua Molého, ktorého odvaha sa vraj vo všetkých záležitostiach, ako hovoril kardinál Retz, vyrovnala odvahe vojvodu de Beaufort a pána princa de Condé, teda mužov považovaných za najstatočnejších Francúzov. Ľud sa mu vyhrážal, pripisujúc mu všetko zlo a krivdy. Prvý prezident však odpovedal so svojim zvyčajným pokojom, bez vzrušenia a strachu; vraj ak vzbúrenci neuposlúchnu kráľovu vôľu, dá na námestiach postaviť šibenice a ihneď obesiť tých najväčších buričov. Na to mu zase vzbúrenci odpovedali, že si neželajú nič viac, než vidieť stavať šibenice, na ktorých by odvisli zlí sudcovia, čo si kupujú priazeň kráľovského dvora za cenu utrpenia ľudu.

A to nie je všetko: jedenásteho, keď kráľovná išla na omšu do Notre-Dame, kam chodievala pravidelne každú sobotu, čakalo ju pri chráme asi dvesto žien, ktoré vykrikovali a domáhali sa spravodlivosti. Napokon, nemali nijaký zlý úmysel, chceli si pred ňou len pokľaknúť a pokúsiť sa priviesť ju k súcitu. Garda im v tom však zabránila a kráľovná prešla popri nich namyslene a povýšene a ani nevypočula ich krik a prosby.

Popoludní znovu zasadala rada a rozhodla, že kráľova autorita sa musí udržať. Na základe toho zvolali parlament na druhý deň, na dvanásteho.

V deň, v podvečer ktorého začíname aj tento nový príbeh, kráľ – vtedy desaťročný a práve po chorobe – pod zámenkou, že pôjde do Notre-Dame poďakovať za uzdravenie, zvolal gardu, Švajciarov a mušketerov a dal ich rozostaviť okolo Kráľovského paláca, po oboch stranách nábregžia na Pont-Neuf a po omši sa pobral do parlamentu, kde z improvizovaného trónu nielenže potvrdil svoje predošlé edikty, ale ešte vydal päť či šesť nových. Jeden bol ničivejší ako druhý – ako povedal kardinál de Retz. Dokonca aj prvý prezident, ktorý bol predtým za kráľovský dvor, sa veľmi smelo postavil proti manierom uvádzať kráľa do parlamentu tak, aby svojou prítomnosťou prekvapil členov a znásilnil slobodu hlasovania.

Proti novým poplatkom sa najostrejšie postavili prezident Blancmesnil a radca Broussel.

Po vydaní ediktov sa kráľ vrátil do Kráľovského paláca. Na ceste bolo veľa ľudí: vedeli, že sa vracia z parlamentu, nevedeli však, či tam bol kvôli tomu, aby ľudu preukázal spravodlivosť, alebo aby ho znovu utláčal, preto sa neozval ani jeden radostný výkrik, ktorý by mu blahoželal k uzdraveniu. Naopak, všetky tváre boli pochmúrne a znepokojené; niektoré akoby sa dokonca vyhrážali.

Napriek tomu, že sa kráľ vrátil, vojaci ostali na svojich miestach: všeobecne vládla obava, aby po tom, ako sa ľud dozvie výsledok zasadnutia parlamentu, nevypukla vzbura. A naozaj, len čo sa po uliciach roznieslo, že kráľ namiesto toho, aby dane znížil, ešte ich zvýšil, ihneď sa vytvorili hlúčky a ozvali sa mohutné výkriky: „Preč s Mazarinom! Nech žije Broussel! Nech žije Blancmesnil!“

A keď tieto hlúčky chceli rozohnať a výkriky umlčať, ako to už v podobných prípadoch býva, hlúčky sa zväčšili a výkriky zdvojnásobili. Kráľovská a švajčiarska garda dostali rozkaz, aby stáli pevne na svojich miestach a okrem toho, aby hliadkovali na uliciach Saint-Denis a Saint-Martin, kde hlúčky vyzerali najpočetnejšie a najpobúrenejšie. Práve vtedy v Kráľovskom paláci ohlásili zástupcu cechu kupcov.

Ihneď ho uviedli: prichádzal oznámiť, že ak sa okamžite neskončuje s tými nepriateľskými prejavmi, celý Paríž bude o dve hodiny v zbrani.

Radili sa, čo by sa malo urobiť, keď vošiel poručík gardy Comminges v roztrhanej uniforme a so skravenou tvárou. Keď ho kráľovná uvidela, užasnuto vykrikla a pýtala sa ho, čo sa stalo.

Stalo sa, ako to predvídal zástupca cechu kupcov: pri pohľade na príslušníkov gardy sa mysle občanov rozbúrili, ľudia sa zmocnili zvonov a vyzváňali na poplach. Comminges sa držal statočne, zatkol muža, o ktorom predpokladal, že je jedným z hlavných buričov, a na výstrahu vydal rozkaz, aby ho obesili na trahoirskej križovatke. Vojaci ho teda vliekli na určené miesto. Pri tržnici však na nich zaútočili kameňmi a halapartňami. Rebel to využil a ušiel, dostal sa do Ulice Lombard'áňov a vbehol do domu, na ktorom vojaci vzápätí vyvalili dvere.

Bolo to úplne zbytočné násilie, vinníka nemohli nájsť. Comminges nechal pred domom na ulici hliadku a s jednotkou sa vrátil do Kráľovského paláca, aby oznámil kráľovnej, čo sa

stalo. Celou cestou naňho ľudia vykrikovali a vyhrážali sa mu, niekoľko vojakov bolo zranených kopijami a halapartňami, jemu samému kameň rozrazil obočie.

Commingesovo rozprávanie potvrdilo mienku zástupcu cechu kupcov. Vážnej vzbure sa už nedalo čeliť. Okolo štvrtjej popoludní sa vojsko sústredilo ku Kráľovskému palácu; jedna hliadka mala svoje stanovište pri bráne des Sergents, druhá pri Quinze-Vingts a napokon tretia na kopci Saint-Roch. Nádvorcia a prízemnia boli plné Švajčiarov a mušketierov a čakalo sa.

Takto to teda vyzeralo, keď sme uviedli čitateľov do pracovne kardinála Mazarina, ktorá bývala kedysi pracovňou kardinála de Richelieu. Videli sme, v akom duševnom rozporení počúval reptať ľudu, ktoré doliehalo až k nemu, a ozveny výstrelov, prenikajúce do jeho miestnosti.

Odrazu zdvihol hlavu, trochu zvrátil obočie ako človek, ktorý sa o niečom rozhodol, uprel zrak na veľké pondusovky, ktoré sa chystali odbiť desiatu hodinu, zo stola vzal pišťalku z pozláteného striebra a dva razy zapískal.

Dvere skryté v čalúnení sa nehlučne otvorili, do miestnosti potichu vošiel muž v čiernom a postavil sa za kreslo.

„Bernouin,“ povedal kardinál a ani sa neobrátil, „ktorí mušketieri majú stráž v paláci?“

„Čierni mušketieri, monsignor.“

„Ktorá stotina?“

„Trévillova.“

„Je v predsieni nejaký dôstojník z tej stotiny?“

„Poručík d'Artagnan.“

„Tuším celkom schopný, nie?“

„Áno, monsignor.“

„Dajte mi mušketierske šaty a pomôžte mi obliecť sa.“

Komorník, ako pred chvíľou vošiel, takisto potichu vyšiel, a vzápätí sa vrátil so žiadaným oblečením.

Kardinál, mlčanlivý a zamyslený, si začal vyzliekať obradný šat zo schôdzky v parlamente a obliekal si vojenský kabátec so širokými rukávmi. Vďaka niekdajším výpravám do Talianska sa v ňom cítil celkom nenútené. Keď už bol úplne oblečený, povedal:

„Zavolajte mi pána d'Artagnana.“

Komorník vyšiel tentoraz prostrednými dverami, stále mlčanlivý, nemý, akoby bol len nejaký tieň.

Keď kardinál ostal sám, díval sa do zrkadla s určitým

uspokojením. Bol ešte mladý, mal sotva štyridsaťšesť rokov, elegantnú nižšiu postavu, sviežu a peknú pleť, ohnivý pohľad, veľký, ale predsa súmerný nos, široké vznešené čelo, gaštanové, trocha zvlnené vlasy, fúzy černejšie než vlasy a stále starostlivo vykrútené železkom, čo mu pridávalo na pôvabe.

Potom si pretiahol cez plece remeň na upevnenie zbrane a samolúbo si pozrel na ruky. Mal ich neobyčajne krásne, a aj sa o ne najväčšmi staral. Odhodil veľké jelenicové rukavice, ktoré už mal natiahnuté na rukách a patrili k uniforme, a vzal si obyčajné hodvábne.

V tom okamihu sa otvorili dvere:

„Pán d'Artagnan,“ ohlásil komorník.

Dôstojník vstúpil.

Mal asi štyridsať rokov, bol nízky, dobre urastený, pochudší, so živým a oduševneným pohľadom, čiernymi fúzmi a šedivejúcimi vlasmi, ako to býva, ak má človek veľmi dobrý alebo veľmi zlý život, a to najmä, ak je výrazný brunet.

D'Artagnan urobil zo štyri kroky v pracovni, ktorú poznal, pretože v nej už raz kedysi za kardinála Richelieua bol, a keď videl, že v pracovni je len mušketer z jeho stotiny, zastal; na prvý pohľad v ňom spoznal kardinála.

Zostal stáť v postoji úctivom, ale dôstojnom, ako sa patrí na správneho chlapa z dobrého rodu, ktorý mal v živote príležitosť byť v styku s veľkými pánmi.

Kardinál naňho uprel pátravý pohľad, starostlivo si ho prezrel a po chvíľke ticha sa spýtal:

„Vy ste pán d'Artagnan?“

„Áno, ja, monsignor,“ odvetil dôstojník.

Kardinál chvíľku pozoroval inteligentnú tvár, ktorej výraz utajoval roky a skúsenosť, d'Artagnan však túto skúšku vydržal, veď kedysi ho pozorovali oči oveľa prenikavejšie.

„Pane,“ povedal kardinál, „pôjdete so mnou, alebo skôr ja pôjdem s vami.“

„K službám, monsignor,“ odvetil d'Artagnan.

„Chcel by som osobne prezrieť hliadky okolo Kráľovského paláca. Myslíte, že mi hrozí nejaké nebezpečenstvo?“

„Nebezpečenstvo, monsignor?“ spýtal sa d'Artagnan začudovane. „A aké?“

„Hovorí sa, že sa ľud búri.“

„Uniformu kráľovských mušketerov si každý veľmi váži,

monsignor, a keby to nebola pravda, so štyrmi mužmi si trúfam rozohnať aspoň stovku chrapúňov.“

„Veď ste videli, čo sa stalo Commingesovi.“

„Pán de Comminges patrí ku garde, a nie k mušketerom,“ namietol d'Artagnan.

„Znamená to teda,“ pokračoval kardinál s úsmevom, „že mušketeri sú lepší vojaci ako garda?“

„Každý si samofúbo chváli svoju uniformu, monsignor.“

„Okrem mňa, pane,“ usmial sa Mazarin, „lebo, ako vidíte, zriekol som sa svojej a obliekol si vašu.“

„Dohroma, monsignor,“ povedal d'Artagnan, „koľká skromnosť! Pokiaľ ide o mňa, vyhlasujem, že keby som mal uniformu vašej eminencie, uspokojil by som sa s ňou a zaviazal by som sa, že nijakú inú nosiť nebudem.“

„Hej, ale na dnešnú večernú prechádzku by nebola asi veľmi bezpečná. Bernouin, môj klobúk.“

Komorník sa vrátil, priniesol klobúk od uniformy so širokým okrajom. Kardinál si ho gavaliersky nasadil a obrátil sa k d'Artagnanovi:

„Dúfam, že máte všetky kone v stajniach osedlané?“

„Áno, monsignor.“

„Tak poďme.“

„Koľko mužov si monsignor želá?“

„Povedali ste, že so štyrmi chlapmi si trúfate rozohnať sto chrapúňov. Keďže ich môžeme stretnúť asi dvesto, vezmite ich osem.“

„Ako si monsignor želá.“

„Pôjdem za vami,“ povedal kardinál, „alebo nie, radšej pôjdeme tadiaľto. Posviette nám, Bernouin.“

Komorník vzal sviečku, kardinál vybral z písacieho stola malý zlatý kľúč, a keď otvoril dvere na tajné schodisko, o chvíľu sa ocitli na nádvorí Kráľovského paláca.

II. Nočná obchôdzka

O desať minút kráčala malá skupinka po ulici des Bons-Enfants za divadelnou sálou, ktorú dal postaviť kardinál Richelieu, aby sa tam mohla hrať *Mirame*, a kde potom kardinál Mazarin, väčší milovník hudby než literatúry, dal hrať prvé opery, ktoré sa rozšírili po celom Francúzsku.

Mesto vyzeralo veľmi vzrušené; po uliciach sa motali početné skupinky a nech si d'Artagnan vrazil, čo chcel, keď vojaci prechádzali okolo, ľudia sa zastavovali a vrhali na nich posmešné a zlostné pohľady svedčiace o tom, že mešťania v tejto chvíli zamienili obyčajnú zhovievavosť za bojovnejšie úmysly. Zavše k nim doľahol aj lomoz zo štvrte Les Halles. Od ulice Saint-Denis sa ozývali výstrely z pušiek a chvíľami vyzváňal niektorý zvon, rozkolísaný len tak z rozmaru davu.

D'Artagnan kráčal bezstarostne ako človek, na ktorého podobné hlúposti nemajú nijaký vplyv. Keď sa dajaká skupina zhĺkla uprostred ulice, bez výstrahy popohnal koňa, a tí, čo sa zhromaždili, či už to boli vzbúrenci, alebo nie, akoby vedeli, s kým majú do činenia; rozostúpili sa a nechali hliadku pokojne prejsť. Kardinál obdivoval túto chladnokrvnosť – pripisoval ju zvyku byť v nebezpečenstve – a k dôstojníkovi, pod ktorého velenie sa v tejto chvíli postavil, prechovával akúsi úctu, akú prechováva i samotná opatrnosť k bezstarostnej odvahe.

Keď sa blížili k hliadke pri bráne des Sergents, stráž zvolala: Kto tam? D'Artagnan odpovedal. Heslom bolo slovo „Louis“ a odpoveďou „Rocroy“. Po výmene hesla i odpovede sa d'Artagnan spýtal, či tejto hliadke velí pán de Comminges.

Stráž mu ukázala dôstojníka, ktorý stál obďaleč a rozprával sa s jazdcom na koni.

„Tam je pán de Comminges,“ povedal d'Artagnan, keď sa vrátil ku kardinálovi.

Kardinál k nim popochol koňa, zatiaľ čo d'Artagnan sa diskretné stiahol. No podľa toho, ako obaja dôstojníci hneď zložili klobúky, pochopil, že jeho eminenciu hneď spoznali.

„Bravo, Guitaut,“ povedal kardinál jazdcovi, „vidím, že aj napriek svojim šesťdesiatim štyrom rokom ste stále rovnako bdely a oddaný. Čo rozprávate tomu mladíkovi?“

„Monsignor, vrazil som mu, že žijeme vo zvláštnych časoch,“ odpovedal Guitaut, „a že dnešný deň sa veľmi podobal dňu z rokov ligy, o ktorej som počul veľa hovoriť vo svojej

mladosti. Viete, že v uliciach Saint-Denis a Saint-Martin sa nehovorilo o ničom inom, len o stavaní barikád?“

„A čo vám odpovedal Comminges, milý Guitaut?“

„Monsignor,“ odvetil Comminges, „vravel som mu, že na vytvorenie ligy chýba len jedno, ale to sa mi práve zdá dosť podstatné – taký vojvoda de Guise; nič sa však neopakuje dvakrát.“

„To nie, ale ako sa hovorí, vraj vytvorí fronda,“ povedal Guitaut.

„Čo je to tá fronda?“ spýtal sa Mazarin.

„Monsignor, tak nazývajú svoju stranu.“

„A odkiaľ pochádza ten názov?“

„Tuším, že pred niekoľkými dňami radca Bachaumont v paláci povedal, že všetci podnecovatelia vzbúr sa podobajú žiakom, ktorí po parížskych priekopách strieľajú z praku (*fronde*), a len čo zbadajú zástupcu parížskeho vrchného sudcu, hneď sa rozpchnu a znovu sa zbehnú, sotva popri nich prešiel. Vzbúrenci sa okamžite chytili toho slova tak ako ‚gueusovia‘ v Bruseli, a nazvali sa frondérmí. Dnes a včera, všetko bolo v znamení frondy: chleby, klobúky, rukavice, rukávniky, vejáre a – počúvajte.“

Kdesi sa otvorilo okno, objavil sa v ňom chlap a spieval:

*Vietor frondy
zadul v deň nový;
myslím, že hromží
proti Mazarinovi.
Vietor frondy
zadul v deň nový!*

„Bezočivec!“ zamrmlal Guitaut.

„Pane, chcete, aby som tomu darebákovi vpálil guľku do hlavy a odnaučil ho spievať tak falošne?“ spýtal sa Comminges, ktorý bol po zranení mrzutý a neželal si nič iné, len sa pomstiť, hrču odplatiť poriadnou jazvou.

Siahol rukou do kožených vreciek na sedle strýkovho koňa.

„Nie, nie!“ vykrikol Mazarin. „*Diavolo*, drahý priateľ, všetko by ste pokazili. Naopak, všetko sa vyvíja zázračne dobre! Poznám vašich Francúzov, ako keby som ich bol sám stvoril od prvého až do posledného: spievajú a budú platiť. Za ligy, ktorú pred chvíľkou spomínal Guitaut, sa spievala len omša, a preto to išlo

veľmi zle. Poďte, Guitaut, overíme si, či sa aj pri Quinze-Vingts stráži tak dobre ako pri bráne des Sergents.“

Pokynul Commingesovi rukou a vrátil sa k d'Artagnanovi, ktorý sa znovu postavil na čelo svojej skupinky. Bezprostredne za ním kráčali Guitaut a kardinál, potom zvyšok družiny.

„Samozrejme, zabudol som, že ide len o peniaze,“ zamrmľal Comminges a hľadel za ním, ako odchádza.

Pokračovali ďalej ulicou Saint-Honoré a kde-tu rozrážali hlúčky ľudí. Všade sa hovorilo len o nových ediktoch, každý ľutoval mladého kráľa, ktorý privádza svoj ľud na mizinu, a ani o tom nevie. Celú vinu váľali na Mazarina a hovorilo sa aj o tom, že sa obrátia na vojvodu Orleánskeho a na pána Princa, vebľbili Blancmesnila a Broussela.

D'Artagnan prechádzal pomedzi tieto skupiny bezstarostne, akoby on a jeho kôň boli zo železa. Mazarin a Guitaut sa potichu rozprávali a mušketieri, ktorí medzičasom už spoznali kardinála, ticho kráčali za nimi.

Došli do ulice Saint-Thomas-du-Louvre, kde bola hliadka pri Quinze-Vingts. Guitaut zavolať dôstojníka, ktorý prišiel podať hlásenie.

„Tak čo?“ spýtal sa Guitaut.

„Ech, pán kapitán, na tejto strane je všetko v poriadku, ibaže, tuším, v paláci sa čosi deje.“

Ukázal na nádherný palác, stojaci tam, kde malo neskoršie byť divadlo Vaudeville.

„V tomto paláci?“ prekvapil sa Guitaut. „Veď je to palác de Rambouillet.“

„Neviem, či je to palác de Rambouillet,“ pokračoval dôstojník, „ale videl som tam vchádzať veľa podozrivých ľudí.“

„Ale veď sú to básnici,“ rozosmial sa Guitaut.

„Guitaut,“ ozval sa Mazarin, „nechceli by ste hovoriť o tých pánoch trochu úctivejšie? Neviete, že aj ja som bol v mladosti básnikom a že som písal verše ako pán de Benserade?“

„Vy, monsignor?“

„Áno, ja. Mám vám niečo zarecitovať?“

„Mne je to jedno, monsignor, nerozumiem po taliansky.“

„Áno, ale rozumiete po francúzsky, môj dobrý a statočný Guitaut,“ pokračoval Mazarin a priateľsky mu položil ruku na plece, „a akýkoľvek rozkaz v tej reči dostaneš, ten splníš.“

„Splním, monsignor, ako som to už aj urobil, za predpokladu, že ho dostanem od kráľovnej.“

„Ach, áno!“ povedal Mazarin a zahryzol si do pery. „Viem, že ste jej úplne oddaný.“

„Vyše dvadsať rokov som kapitánom jej gardy.“

„Podme ďalej, pán d'Artagnan,“ súril kardinál, „na tejto strane je všetko v poriadku.“

D'Artagnan nepovedal ani slovo, postavil sa na čelo skupiny so slepou poslušnosťou, ktorá je charakteristickou vlastnosťou starého vojaka.

Po Richelieuovej a Villedovej ulici zamieril k pahorku Saint-Roch, kde bola tretia hliadka. Bolo to najodľahlejšie a najosamotenejšie stanovište, lebo sa takmer dotýkalo ochranných hradieb a tieto končiny neboli také zaľudnené.

„Kto je veliteľom tejto hliadky?“ spýtal sa kardinál.

„Villequier,“ odpovedal Guitaut.

„Dočerta,“ zakliak Mazarin, „zhovárajte sa s ním sám, viete, že sa hneváme odvtedy, čo ste mali zatknúť vojvodu de Beaufort a on tvrdil, že tá česť prislúcha jemu ako kapitánovi kráľovskej gardy.“

„To viem veľmi dobre a sto ráz som mu povedal, že sa mýli, lebo kráľ mu nemohol dať ten rozkaz. Ved' v tom čase nemal ani štyri roky.“

„Áno, Guitaut, ale ja som mu mohol dať ten rozkaz, ja som však dal prednosť vám.“

Guitaut neodpovedal, popchol koňa, zahlásil heslo hliadke a dal si zavolať pána de Villequier.

Villequier vyšiel von.

„Ach, to ste vy, Guitaut!“ povedal namosúrene, ako zvykol. „Čo tu, doparoma, chcete?“

„Prišiel som sa vás spýtať, či nemáte na tejto strane nič nové?“

„A čo by malo byť? Ľudia vykrikujú: ‚Nech žije kráľ!‘ a ‚Preč s Mazarinom!‘, to však nie je nič nové, po nejakom čase sme si už na ten krik zvykli.“

„A vy im pritakávate?“ smial sa Guitaut.

„Namojdušu, že niekedy mám na to poriadnu chuť! Guitaut, myslím, že majú úplnú pravdu. S radosťou by som dal svoj päťročný žold, ktorý aj tak nikto nevypláca, za to, aby kráľ bol o päť rokov starší.“

„Naozaj? A čo by sa stalo, keby bol kráľ o päť rokov starší?“

„Od okamihu, keď by bol plnoletý, vydával by rozkazy sám a bolo by väčším potešením poslúchať vnuka Henricha IV. než

syna Pietra Mazariniho. Pre kráľa, doparoma, by som sa s rozkošou dal zabiť, ale keby som mal padnúť pre Mazarina, čo sa dnes takmer stalo vášmu synovcovi, niet toho raja, čo by ma upokojil.“

„Dobre, dobre, pán de Villequier,“ povedal Mazarin. „Budte pokojný, zmienim sa kráľovi o vašej oddanosti.“

Potom sa obrátil k sprievodu a pokračoval:

„Páni, všetko je v poriadku, vráťme sa.“

„Pozrimeže,“ poznamenal Villequier, „bol tu Mazarin! Tým lepšie, už dávno som mal chuť povedať mu priamo do očí, čo si o ňom myslím. Guitaut, vy ste mi dali príležitosť, a aj keď ste nemali celkom dobrý úmysel, ďakujem vám.“

Prudko sa zvrtol a vrátil sa na strážnicu, popiskujúc si melódiu frondy.

Mazarin sa vracal zamyslený. To, čo počul od Commingesa, Guitauta a od Villequiera, ho len utvrdzovalo v myšlienke, že v prípade vážnych udalostí by nemal na svojej strane nikoho okrem kráľovnej. A tá sa tak často zriekala svojich priateľov, že jej podpora sa po čase zdala ministrom — napriek opatreniam, ktoré by urobil – veľmi neistá a veľmi riskantná.

Počas tejto nočnej prechádzky kardinál takmer celú hodinu pozoroval Commingesa, Guitauta a Villequiera a súčasne skúmal i jedného muža. Muža, ktorého sa nedotklo vyhrážanie ľudu a ktorý ani okom nemihol pri Mazarinových vtipoch, i keby sám bol ich terčom. Muža, ktorý sa mu zdal zvláštnou bytosťou, ako stvorenou pre udalosti, čo sa vyvíjali, a najmä pre tie, čo ešte len mali prísť.

Napokon, d'Artagnanovo meno mu nebolo celkom neznáme, a hoci Mazarin prišiel do Francúzska len v roku 1634 či 1635, to znamená sedem alebo osem rokov po udalostiach, o ktorých sme hovorili v predchádzajúcom príbehu, kardinálovi sa zdalo, že počul vysloviť to meno ako meno muža, ktorý za istých okolností upozornil na seba ako vzor odvahy, šikovnosti a oddanosti.

Táto myšlienka ho natoľko zaujala, že sa rozhodol bezodkladne si ju objasniť. Informácie o d'Artagnanovi nemohol však žiadať priamo od neho samého. Po niekoľkých slovách kardinál zistil, že poručík mušketerov je Gaskonec, a Taliani a Gaskonci sa veľmi dobre poznajú a príliš na seba podobajú, aby niečo o sebe jeden druhému povedali. A tak, keď prišli k ochrannému múru okolo záhrady Kráľovského paláca,

kardinál zaklopal na bráničku, poďakoval sa d'Artagnanovi a kázal mu počkať na nádvorí. Potom kývol na Guitauta, aby šiel za ním. Obaja zosadli z koňa, odovzdali uzdu sluhovi, ktorý otvoril bráničku, a stretli sa v záhrade.

„Drahý Guitaut,“ oslovil ho kardinál, opierajúc sa o rameno starého kapitána gardy, „pred chvíľou ste mi povedali, že ste už takmer dvadsať rokov v službách kráľovnej?“

„Áno, to je pravda,“ odvetil Guitaut.

„Nuž, drahý Guitaut,“ pokračoval kardinál, „všimol som si, že okrem statočnosti, ktorá je nesporná, a okrem vernosti, ktorú ste neraz dokázali, máte obdivuhodnú pamäť.“

„Vy ste si to všimli, monsignor?“ spýtal sa kapitán gardy. „Doparoma, tým horšie pre mňa.“

„Ako to?“

„Jednou zo základných dvoranových vlastností je určite vedieť zabúdať.“

„Guitaut, veď vy nie ste dvoran, vy ste chrabrý vojak, jeden z tých kapitánov, ktorých zostalo z čias Henricha IV. už len niekoľko, ale ani tých čoskoro, bohužiaľ, nebude.“

„Tisíc hrmených, monsignor, vzali ste ma so sebou, aby ste mi odrecitovali celý horoskop?“

„To teda nie,“ zasmial sa Mazarin, „vzal som vás so sebou, aby som sa vás spýtal, či ste si všimli nášho poručíka mušketierov.“

„Pána d'Artagnana?“

„Áno.“

„Nepotrebujem si ho všímať, monsignor, poznám ho už dlho.“

„Čo je to za človeka?“

„Nuž,“ povedal Guitaut prekvapený touto otázkou, „je to Gaskonec!“

„To už viem, ale chcel som sa vás spýtať, či je to človek, ktorému možno dôverovať.“

„Pán de Tréville si ho nesmierne váži a pán de Tréville, ako viete, je veľkým kráľovným priateľom.“

„Rád by som vedel, či je to človek, ktorý sa osvedčil.“

„Ak som správne pochopil, ide vám o to, či je chrabrý vojak, a ak je to tak, myslím, že vám môžem odpovedať kladne. Pri obliehaní La Rochelle, v Suze a pri Péripignane urobil, ako som počul, viac, než bola jeho povinnosť.“

„Guitaut, viete, že my úbohí ministri nepotrebujeme vždy len

statočných mužov. Potrebujeme aj ľudí obratných. Nezaplietol sa pán d'Artagnan za čias kardinála do nejakej intrigy, z ktorej sa podľa verejnej mienky veľmi šikovne dostal?“

„Monsignor,“ Guitaut pochopil, že kardinál ho chce prinútiť rozprávať, „o tom viem len toľko, koľko sa vaša eminencia mohla dozvedieť z verejnej mienky. Sám som sa nikdy nezamiešal do nijakých intríg, a ak sa mi niekedy dostalo dôverne do uší niečo, čo sa týka intríg iných ľudí, je to výlučne moje tajomstvo a monsignor podistým uzná, že je lepšie, keď ho zachovám tým, ktorí sa mi s ním zverili.“

Mazarin pokýval hlavou a povedal:

„Ach, namojveru, šťastní sú ministri, ktorí sa dozvedia všetko, čo chcú vedieť.“

„Monsignor,“ pokračoval Guitaut, „to preto, že nevážia všetkých ľudí na rovnakých váhach, ale že sa vedia obrátiť na bojovníkov, ak ide o vojnu, a na intrigánov, keď ide o intrigy. Obráťte sa na nejakého intrigána z čias, o ktorých hovoríte, a dostanete z neho, čo len budete chcieť, prirodzene, ak zaplatíte.“

„Doparoma,“ odvetil Mazarin s úšklabkom, ktorý mu unikol zakaždým, keď sa reč zvrtila v tomto zmysle na peniaze, „zaplatíme... ak niet inej možnosti...“

„Monsignor si vážne želá, aby som mu menoval človeka, ktorý by bol zapletený do každého úkladu tých čias?“

„*Per Bacco!*“ povedal Mazarin. „Už hodinu nechcem od vás nič iné, ale vy máte tvrdú hlavu.“

„Viem o jednom a môžem vám za neho ručiť, pravda, ak vôbec bude chcieť hovoriť.“

„To už nechajte na mňa.“

„Monsignor, nie je vždy ľahké prinútiť ľudí hovoriť o tom, o čom nechcú.“

„Pch, podarí sa to, keď je človek trpezlivý. Tak teda, tým mužom je...“

„Gróf de Rochefort.“

„Gróf de Rochefort?“

„Bohužiaľ, asi pred štyrmi či piatimi rokmi zmizol a neviem, čo sa s ním stalo.“

„Ja to viem, Guitaut,“ odvetil Mazarin.

„Prečo sa potom vaša excelencia sťažuje, že nič nevie?“

„Vy si myslíte, že Rochefort...“ vravel Mazarin.

„Bol kardinálovým zapredancom, monsignor, upozorňujem

vás, že to bude stáť veľa. Kardinál bol štedrý k svojim ľuďom.“

„Hej, hej, Guitaut,“ odvetil Mazarin, „bol to veľký človek, ale tejto chyby sa nevyvaroval. Ďakujem, Guitaut, využijem vašu radu, a to hneď dnes večer.“

Pri rozhovore prišli obaja na nádvorie Kráľovského paláca, kardinál kývol Guitautovi na pozdrav, a keď zbadal dôstojníka prechádzajúceho sa sem a tam, podišiel k nemu.

„Podďte, pán d'Artagnan,“ povedal Mazarin piskľavým hlasom, „mám pre vás rozkaz.“

D'Artagnan sa uklonil, vykročil za kardinálom po tajnom schodisku a o chvíľu sa znova dostali do pracovne. Kardinál si sadol za stôl, vzal kus čistého papiera a napísal naň pár riadkov.

D'Artagnan stál nezúčastnene, pokojne čakal ako stroj v uniforme, ktorý poslúcha príkazy iných.

Kardinál zložil list, dal naň svoju pečať a povedal:

„Pán d'Artagnan, tento list zanesiete do Bastily a privediete osobu, o ktorú v ňom žiadam. Vezmite si koč a eskortu a dávajte na vážňa obrovský pozor.“

D'Artagnan vzal list, priložil ruku ku klobúku, prudko sa zvrtol na opätkoch, ako by to urobil najobratnejší seržant-cvičiteľ, vyšiel z pracovne a o chvíľu bolo počuť jeho rázny a jednotvárný hlas:

„Eskortu štyroch mužov, koč a môjho koňa!“

O päť minút už na dlažbe nádvorja hrkotali kolesá koča a zneli konské podkovy.